

Mécs László:

Élünk ám még cimbora!

Harmíncen túl

*rájösz arra, hogy az élet: az ember tragédiája.
Ettől a tudás fájáról, kinyílt szemmel látod fájva,
hogy Valaki a világon jár, kezében bomba van,
örömeink alá rakja s tovább megyen gondtalan.*

Ágybafekszel:

*hogy habttalan csend-vizekre vinne ágyad csónak-váza
s rájösz arra, hogy az ágyad jól alá van már aknázva
kinos halálfélelemmel, szorongással, eleven
szívveréssel lesed halál-pózban fekvé mereven.*

Rájösz arra,

*hogy alá van már aknázva: a bölös a sírhalommal,
virágod a hervadással, szerelmed az unalommal,
örömeid buval, bajjal, bakacsinnal bíborod,
kurjantásod jaj-sóhajjal, ecettel az óborod,*

jő a rosszal,

*tavaszd az ősszel, télled, hajnalod az éji holddal,
ifjúságod a vénséggel, mennyországod a pokollal,
szép országod árulással, csalódással terveid
ahova lépsz, bajt borzongnak szagló, látó szerveid.*

S hogyha élünk,

*szeretünk is s ha szeretünk: fel nem robbant, sérthetetlen
hordónk van még, a Szeretet örök-ömlőn, csapraverten,
bár lépkénknek, virágunknak, álmunknak nincs himpora:
koccintsuk a szívünk össze, élünk ám még cimbora!*

Gyanutlanul

*célt kovácsolsz, hősnek indulsz erre, arra nagy titokban
s alamuzsi mód, hang nélkül itt is, ott is bomba robban:
egy virágból, vágyból, célből füst, hamu és por leszen.
Látnok lettél, béna bölös, mert élsz, de úgy mint a lesen.*

Az a legény:

*irigylendő, sérthetetlen, pogány, mokány, betyárfajta,
ki nem tudja, milyen átok teljesül be egyszer rajta,
s hogy a vágyak, utak, álmok, hidak alatt bomba van,
aknák felett biztosan jár, füttyörészve, gondtalan.*

Az a legény:

*ötven évvel, hatvan évvel sövényt ugrik, májust kerget,
földi csodák csődörére lasszót hajít, szerel nyeret,
öntudatlan, boldog, szemén rozsaszínű pápaszem,
minden rózsza szagos néki, izes minden málnaszem.*

Ilyen a legény:

*nem vagyok már, nem vagy te már, a fekete örvényt látva
kapazkodnánk szalmaszálba, bölcséletbe, angyalszárnyba,
a szentségbe, barátságba s bár hordónknak nincs bora,
koccintsuk a szívünk össze, élünk ám még cimbora!*

És mégsem véletlen!...

KIS REGÉNY
Írta: SURÁNYI MIKLÓS

(4. folyt.)

— Nem igaz! — pattant fel az asszony! — Ez rossz-hiszeműség. Ez durva férfipesszimizmus. A rossz asszonyok között sokat élt és sokat csalódott férfiak pesszimizmusa. Magával nem történt meg még az, hogy egy ábrándos lelkű, gyermeteg kedélyű és naiv leánygyermek szerelmet vallott?

— Megtörtént — válaszolta Zoltán és a telefonbeszélgetésekre gondolt.

— És elítélte őt?

— Nem. De nem is történt semmi. A leány megtalálta élete komoly és rendeltetésszerű célját: menyasszony lett és beszüntette a velem való lelki kacérkodást.

— No látja. Ez nem véletlen dolga.

A vörös ur éppen hevesen magyarázta:

— A jó dráma olyan, mint egy kémiai kísérlet. Adva van egy rész érzelmesség, két rész érzékiség: ez reneszánsz-tragédia. Két rész érzelmesség, egy rész szenvedély: ez rokokó-vígjáték. Mert az élet: temperamentum, a cselekvés: a tettekben kiöbbozó jellem. Pszichológia a kulcs, amellyel minden történés képletét le lehet ve-

zetni. Fátum, véletlen sors...: ez csak a tehetségtelenség mankója.

A szépkezü asszony szeliden közbeszólt:

— Én pedig torkig vagyok a lélektani levezetésekkel. Az élet véletlenekkel dolgozik. Például egy férfi nagyon szeret egy asszonyt... ugy-e, ehhez sok minden kell? — de mindenekeelőtt és legfőképpen az kell, hogy megismerjék egymást.

— Ezzel nem mondott sokat.

— Nem sokat, de mindent. Sok ember teljesen értetlenül áll a nagy szerelmi szenvedélyek, a tragédiák és hősköltemények és a furcsaságok előtt: nem is érti, hogy egy ember nem tud egy másik nélkül élni; hogy egy élet minden kigondolható szenvedését inkább elviseli, mintsem hogy lemondjon szerelme tárgyáról; ezek az emberek a szerelmet hajlandók az elmebaj egy nemének vagy valami bűnös és megátalkodott rögeszmének nézni. No, mi az oka, annak, hogy a szerelemnek ilyen nagy tagadói is vannak?

— Az az oka, hogy az illetők sohasem voltak szerelmesek — felelt a vörös ur.

— És miért nem voltak azok?

— Temperamentum... közöny... nem értek rá... magasabb ambíciók, — dörmögte fölényesen a vörös ur és a vállát vonogatta.

— Dehogy is! — legyintett az asszony. — Azért nem voltak szerelmesek, mert a véletlen sohasem hozta őket össze azzal a másikkal, aki bennök az igazi nagy szerelmi szenvedélyt életre tudta volna hívni. Röviden és egyszerűen: nem találkozott össze a párjával. Megengedem azonban, hogy ezt csak azok tudják megérteni, akik valaha is rábukkantak arra, ugyebár? — fordult kacéran a vőlegény felé.

Az író kissé bizonytalanul felelt:

— Én azt hiszem, hogy a szerelmi szenvedély kilobbanása inkább a véletlen dolga. De hogy a szerelem tartós legyen, ez már a felek jellemére s attól függ, hogy mennyire egymáshoz valók. Két ember néha véletlenül kerül egymás mellé, de nem véletlen dolga, hogy együtt is marad. A szerelem néha téved; az lehet lélektani tévedés és a lélektan törvényei magyarázzák azt, hogy ezt a tévedést korrigálják-e, vagy makacsul megmaradnak a tévedés mellett.

— Eben körülbelül megegyeztünk — állapította meg előzékenyen a vörös ur és kiment a kártyaszobába.

Az asszony, akinek olyan szép keze volt, az író felé hajolt.

— Örülök, hogy így gondolkozik. Véletlen nincs is. Például mi történt volna, ha én ezzel a színésszel megismerkedem? Bizonyosan semmi! Az első találkozás alatt kiábrándultam volna ökelméből.

— De lehet, hogy már későn.

Az asszony elpirult.

— Goromba. Hát csak ennyit tart a jelleméről?

— Én ismerem a maga jellemét. Maga mindig tudta, hogy kinek tartogassa magát.

Az asszony kiengesztelődve nézett a Benedek szemébe.

— Ezen az alapon mi is kibékülhetünk. Tehát véletlen nincs; a szerelem nem vak; az élet nem kockajáték; az asszony nem prédája az ostoba sors szeszélyeinek.

A társaságban még sokáig beszélgettek a véletlen szerepéről az ember életében. Benedeknek közben őszintén fát, hogy vége a telefonálások édes, buta, gyermekes szépségének. De hiába! A véletlenre nem lehet építeni semmit. Abból, hogy egy telefonszámot tévesen kapcsolnak, nem születhet meg két ember boldogsága, de — hála Isten — boldogtalansága sem. És eszébe jutott, hogy ő egy időben szenvedélyes kártyás volt és maide nem kitörte a nyakát ebben a csunya szenvedélyben. De félben tudta hagyni. Így volt éppen az a kis Klárka is, aki hónapokon keresztül a lelkével, a nyugalomával: a tisztességével, az arany életével hazardirozott; de ő is meg tudott állni, mihelyt valami komoly momento szólt bele a iátékba. Igen, ez a jellem. Véletlen: az nincs. Csak jellem van és az ember cselekvéseit lélektani alapon előre ki lehet számítani, mint egy számtani képletből le lehet vezetni az ismeretlen X-et.

Benedek is bement a szomszéd kis szalonba a kártyások közé.

E pillanatban új vendégek léntek a szalonba Rickenburg Lujza császári és királyi alapítványi hölgy, Kutasy György földbirtokos neje és Klárka a leánya.

Bemutatások, csodálkozások, kézfogások, hűvös fejbiccentések, ruhasusogás, széktologatások, — Lujza néni úgy ment a szalonon keresztül, mint egy árverési becsüs, vagy építész mérnök, aki a szemével felméri a szo-

bák hosszát, magasságát és szélességét és négyszögletben számítja ki a beépített telek értékét. Nem nézett sem jobbra, sem balra. A férfiaknak csak úgy szórakozottan, automatikusan nyújtotta kézcsoakra a kezét és a házi kisasszonynak jól megveregette a sápadt sovány arcát.

— Gratulálok leányom.

— Kezét csókolom.

— Hallom, hogy jó pártiet csinálsz.

— Boldog vagyok.

— Aztán, csak szedd ráncba az ipszét.

— Mindenki mosolygott és sokan arra gondoltak, hogy az estélyen még nem látták a vőlegényt a menyasszonyhoz öt lépésnél kisebb távolságra... Mindenki tudta, hogy ez a legtisztább érdekházasság, de ezen senki sem ütközött meg. A vőlegény sem szegény, sőt a nagy nevével és rokonszenves egyéniségével talán még több értéket hoz ebbe a házasságba, mint a dúsgazdag Várossy-leány. Lenkét mindenki irigyelte, pedig Lenke egész éjszakákat átsírt amiatt, hogy a vőlegényét nem tudja átmelegíteni.

Az új vendégek leültek és kezükbe vettek egy-egy csésze teát. Klárka felfedezett egy kisleányt, akivel együtt érettségizett s azzal vidám beszélgetésbe kezdett. A császári és királyi alapítványi hölgy egy ablakmélyedésbe húzta a háziasszonyt és azzal sugdosni kezdett. De ez a suttogás végigbugott az egész szobán és a vendégek csi-csergéséből és nevetgéléséből egyedül csak Lujza tante suttogását lehetett tisztán megérteni.

A férfiak a kártyaszobában nem vettek tudomást az új vendégekről. Benedek Gábor egy chemin-asztal mögött állt és unatkozva nézte, hogy a bankár már nyolcat ütött. Véletlen, véletlen, — ez járt az eszébe, az egész élet tulajdonképpen egy nagy chemin-asztal, ahol az emberek jó vagy balsorsa, kis és nagy tragédiája, anyagi vagy erkölcsi egzisztenciája a tét. Egy szó, egy mozdulat, egy hibás lépés, egy elfelejtett szám, egy cigaretta, amely a körünkre ég, egy ismerős megpillantása, egy szempillantás és az egész iránya megváltozik. Hiába minden, mégis csak véletlenek döntenek el az ember életét; a születés is véletlen, a gyermekkor első impressziói is véletleneken mulnak, sőt csak a véletlenek alakítják ki az ember jellemét is és így maga a jellem is véletlenek láncolatából kialakult sajátosság. Minden azon mulik, hogy az embert milyen helyzetek elé állítja a sors; igaz, hogy ezekben a helyzetekben az ember a jelleme, a vérmérséklete, az erkölcsi érzése, a meggyőződése szerint dönt, de hogy milyen problémák felett kell döntenie — és mégis ez a legfontosabb — ez a vaksors és a véletlen műve.

Nézte a kártyásokat és közben a szalonból furcsa, idegen és mégis ismerős, rég nem hallott és emlékszerű hangok ütötték meg fülét. Édes, zengzetes és hizelgő volt ez a hang, mintha hallotta volna már valahol, igaz, hogy nem ilyen tisztán és esengőn, de a hanghordozás, a szavak kiejtése, a dallamos árnyalása a magánhangzóknak — igen, ezt bizonyára hallotta valahol, csak azt nem tudja, hogy kinek a szájából és mikor.

Már-már azt hitte, hogy hallucinál. Nem is csodálkozott ezen. Az utóbbi hónapok az idegrendszerét nagyon megviselték. De mégis... Ez a hang eleven és innen hangzik a szomszéd szalonból. Ejh, ő mégis megnézi, ki beszél ott ezen az édes orgánumon.

Megfordult és egy lépéssel az ajtó felé közeledett. Öt eltakarta az ajtó függönye, de ő jól látta az egész társaságot. Megpillantotta az új vendégeket és a halkán züm-mögő társaságon át ki tudta magának választani a lágyan zengő hangot.

(Folyt. köv.)